

# Єдиний державний екзамен з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

## **Пояснення до демонстраційного варіанта контрольних вимірювальних матеріалів єдиного державного екзамену 2026 року з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

При ознайомленні з демонстраційним варіантом контрольних вимірювальних матеріалів (КВМ) ЄДЕ 2026 р. з української мови необхідно враховувати, що завдання, які містяться у ньому, не відображають всіх елементів змісту, які будуть перевірятися за допомогою варіантів КВМ 2026 року. Повний перелік елементів змісту, які можуть контролюватися на єдиному державному екзамені 2026 р., наведено в кодифікаторі елементів змісту і вимог до рівня підготовки випускників організацій загальної освіти для єдиного державного екзамену 2026 р. з української мови.

Призначення демонстраційного варіанта полягає в тому, щоб надати можливість будь-якому учаснику ЄДЕ і широкій громадськості скласти уявлення про структуру майбутніх варіантів КВМ, кількості завдань в тесті, про їх форму, рівень складності. Наведені критерії оцінки виконання завдань з розгорнутою відповіддю, що увійшли в даний варіант, дають уявлення про вимоги до повноти і правильності запису розгорнутої відповіді.

Ці відомості дозволять випускникам виробити стратегію підготовки до ЄДЕ у 2026 році.

**Демонстраційний варіант**  
контрольних вимірювальних матеріалів  
єдиного державного екзамену 2026 року  
з української мови

**Інструкція щодо виконання роботи**

Екзаменаційна робота складається з двох частин, що містять 27 завдань. Частина 1 містить 26 завдань, частина 2 – одне завдання.

На виконання екзаменаційної роботи з української мови відводиться 3,5 години (210 хвилин).

Відповідями до завдань 1-26 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Відповідь запишіть у зоні відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у бланк відповідей №1.

**КВМ**

**Бланк**

Відповідь:

:: 

|   |   |   |   |   |
|---|---|---|---|---|
| А | Б | В | Г | Д |
| 5 | 2 | 6 | 1 | 3 |

 7 5 2 6 1 3

Відповідь:

:: РАСКИДАТЬ И СПУГАТЬ. 9 Р А С К И Д А Т Ь И С П У Г А Т Ь

Відповідь:

:: 1 2 4. 14 1 2 4

Завдання 27 частини 2 – твір за прочитаним текстом. Це завдання виконується на бланку відповідей №2.

Всі бланки ЄДЕ заповнюються яскравими чорними чорнилами. Допускається використання гелевої, або капілярної, або пір'яної ручки.

При виконанні завдань можна користуватися чернеткою. Записи у чернетці, а також у тексті контрольних вимірювальних матеріалів не враховуються при оцінюванні роботи.

Бали, одержані Вами за виконані завдання, сумуються. Намагайтеся виконати як можна більше завдань і набрати найбільшу кількість балів.

Після завершення роботи перевірте, щоб відповідь на кожне завдання у бланках відповідей №1 і №2 була записана під правильним номером.

***Бажаємо успіху!***

## Частина 1

*Відповідями до завдань 1-26 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Запишіть відповідь у поле відповіді у тексті роботи, а потім перенесіть у БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №1 справа від номера завдання, починаючи з першої клітинки, без пробілів, ком та інших додаткових символів. Кожну букву чи цифру пишіть в окремій клітинці відповідно до наведених у бланку зразків.*

**Прочитайте текст і виконайте завдання 1-3.**

*(1)Перші комп'ютери, що створювалися як пристрої для обчислень, дозволяли проводити без участі людини складні послідовності обчислювальних операцій за заздалегідь заданою інструкцією – програмою. (2)Дуже скоро виявилось, що комп'ютери можуть обробляти й інші види інформації – <...> практично вся інформація може бути представлена в числовій формі. (3)Саме це дозволило перетворити комп'ютер в універсальний засіб для обробки всіх видів інформації, що використовуються людиною.*

1. Укажіть речення, у яких правильно передається ГОЛОВНА інформація, що міститься в тексті. Запишіть номери цих речень.

1) Завдяки можливості представляти практично будь-яку інформацію в числовій формі комп'ютер, спочатку створений як пристрій для обчислень, сьогодні – універсальний засіб для обробки всіх видів інформації, що використовуються людиною.

2) Принципова особливість сучасного комп'ютера полягає в тому, що він дозволяє проводити без участі людини складні послідовності обчислювальних операцій за заздалегідь заданою інструкцією – програмою.

3) Комп'ютер, який представляє будь-яку інформацію в числовій формі і який спочатку був створений як пристрій для обчислень, сьогодні є універсальним засобом для обробки всіх видів інформації.

4) Комп'ютери перетворилися в засоби для обробки деяких видів інформації, що використовуються людиною, тому що проводять складні обчислювальні операції за заздалегідь заданою інструкцією.

5) Сучасні комп'ютери можуть обробляти без участі людини деяку інформацію, яка представлена в числовій формі.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

2. Яке з наведених нижче слів (словосполучень) має стояти на місці пропуску в другому (2) реченні тексту? Випишіть це слово (сполучення слів).

Але

Зате

Навпаки

По-перше

Адже

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

3. Прочитайте фрагмент словникової статті, у якій наводиться значення слова ЗАСІБ. Визначте значення, у якому це слово вживається у третьому (3) реченні тексту. Випишіть цифру, що відповідає цьому значенню у наведеному фрагменті словникової статті.

**ЗА́СІБ**, -собу, *чол.*

1. Прийом, якась спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; спосіб.

2. чого, який. Те, що служить знаряддям у якій-небудь дії, справі.

3. перев. мн., рідко. Гроші, матеріальні цінності, достатки.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

4. В одному з наведених нижче слів допущено помилку в постановці наголосу: **НЕПРАВИЛЬНО** виділена буква, що позначає наголошений голосний звук. Випишіть це слово.

діалОг

дроваА

нАчинка

чорнОзем

кіломЕтр

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

5. В одному з наведених нижче речень **НЕПРАВИЛЬНО** вжито виділене слово. **Виправте лексичну помилку, дібравши до виділеного слова паронім. Запишіть дібране слово.**

Підлітки дуже ЧУТЛИВІ до добра і зла, справедливості й несправедливості, честі й безчестя.

Течія була ШВИДКА і бурхлива.

Святковий пишний одяг підкреслював її РІДКІСНУ красу.

Поезія П. Тичини не просто МУЗИКАЛЬНА – вона сама музика.

Батько підійшов до того, що сидів у ШКІРНІМ пальті, й узяв обома руками його широку долоню.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

6. Відредагуйте речення: виправте лексичну помилку, **вилучивши зайве** слово. Випишіть це слово.

Багата розкіш природи не чіпала старого, але зате багато чого захоплювало Сергія, який був тут вперше.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

7. В одному з наведених імен по батькові допущено помилку. Виправте помилку і запишіть це слово правильно.

Анатолієвич

Феодосійович

Петрович

Сергійович

Олегович

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

8. Установіть відповідність між граматичними помилками і реченнями, в яких вони допущені: до кожної позиції першої колонки доберіть відповідну позицію з другої колонки.

| ГРАМАТИЧНІ ПОМИЛКИ                                                                                                                                                                                                      | РЕЧЕННЯ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| А) неправильне творення ступеня порівняння прикметника<br>Б) помилка у вживанні прийменника<br>В) неправильна побудова речень з прямою мовою<br>Г) тавтологія<br>Д) помилкове вживання граматичних форм іншомовних слів | 1) Хлопчик запитав матері, чи ви прийдете на збори.<br>2) Приготувавши вечерю, мати ще довго сиділа на кухні.<br>3) Поет звернувся до самого потаємнішого.<br>4) Зійшло сонце.<br>5) Для мене взірцем є мій батько.<br>6) Ранок був сонячний і чудовий.<br>7) У зоопарку ми катались на маленьких понях.<br>8) По забутих стежках ти приходиш до мене.<br>9) Обов'язково ознайомтеся з інструкцією по техніці безпеки. |

Запишіть у таблицю вибрані цифри під відповідними буквами.

**Відповідь:**

| А | Б | В | Г | Д |
|---|---|---|---|---|
|   |   |   |   |   |

9. Укажіть варіанти відповідей, у яких у всіх словах одного рядка пропущена одна й та сама буква. Запишіть номери відповідей.

- 1) кр..тичний, черв..нь, віт..рець
- 2) зл..денний, кр..ло, хв..лювати
- 3) л..сиця, св..тина, мереж..во
- 4) тепл..ця, вул..чка, в..личезний
- 5) фіз..ка, п..ріг, в..личний

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

10. Укажіть варіанти відповідей, у яких у всіх словах одного рядка пропущена одна й та сама буква. Запишіть номери відповідей.

- 1) пр..білений, пр..чудовий, пр..довгий
- 2) пр..велебний, пр..дорожній, пр..тихий
- 3) ..творення, ..котити, ..шивач
- 4) ..фабрикувати, ..тяжка, ..пуск
- 5) ..хитрувати, ..точити, ..кроїти

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

11. Укажіть варіанти відповідей, у яких в усіх словах одного рядка пропущений м'який знак. Запишіть номери відповідей.

- 1) шампін..йон, повітр..я
- 2) власниц..кий, медал..йон
- 3) поліс..кий, біл..ярд
- 4) бур..як, бувал..щина
- 5) перевір..те, облич..

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

12. Укажіть варіанти відповідей, у яких у всіх словах одного рядка пропущений апостроф. Запишіть номери відповідей.

- 1) розм..якнути, різьб..яр
- 2) в..юнкий, необ..їжджений
- 3) надвечір..я, з..їжджати
- 4) різдв..яний, п..ятниця
- 5) матір..ю, тьм..яний

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

13. Визначте речення, у якому **НЕ** зі словом пишеться разом. Розкрийте дужки і випишіть це слово.

Мене, як (НЕ)МОВЛЯТКО, сповиває і тісно в'яже музика.

Поезія – це (НЕ)ДОРОГА, а прірва почуття.

Ніхто майстром враз (НЕ)СТАВ.

Світу навколишнього за пишними колосками мені (НЕ)ВИДНО.

Ні про що (НЕ)ТУРБУВАТИСЯ, ні за що (НЕ)ПЕРЕЖИВАТИ – значить (НЕ)ЖИТИ, а бути мертвим, адже турбота – рух душі, а життя – це рух.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

14. Визначте речення, у якому обидва виділених слова пишуться разом. Розкрийте дужки і випишіть ці два слова.

Цікаво приходити на концерт (ЗА)ЗДАЛЕГІДЬ і спостерігати, як (ПО)ВОЛІ заповнюється зал.

Входять спочатку (ПО)ОДНОМУ, потім безперервний людський потік пливе тобі (НА)ЗУСТРІЧ.

Одчиняючи (В)РАНЦІ вікно, я РАЗ(У)РАЗ бачу ряд квітучих агав.

З РОКУ(В)РІК (ЩО)РАЗ більше виявлялося різниці їхньої вдачі.

А чи можливо для підлітка не залежати НІ(ВІД)КОГО і НІ(ВІД)ЧОГО?

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

15. Укажіть всі цифри, на місці яких пишеться **НН**.

Вітер спинає невпи(1)ий свій крок. Годи(2)ик не позиркує спідлоба. Сичать вологі дрова в осі(3)ьому багатті.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

16. **Розставте розділові знаки.** Укажіть два речення, в яких потрібно поставити **ОДНУ** кому. Запишіть номери цих речень.

1) З північного заходу повільно напливала широким півколом низька кучерява хмара.

2) Є місцевості веселі радісні є похмурі тривожні й недобрі місця.

3) Вітер з години на годину дужчав рвав сніг з землі крутив його на всі боки вихорив на всі сторони.

4) До учнівського гурту збоку тихо підійшов у м'яких шкіряних постолах старий але кремезний ще дід.

5) Над Россю Дніпром і Сулою в задумі шепочуть гаї.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

**17. Розставте розділові знаки:** укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Карпо Васильович (1) враз помолоділий (2) з'явився на ганку (3) і (4) скинувши кашкета (5) став дивитися вгору...

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

**18. Розставте розділові знаки:** укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Дуби гойдались (1) і тремтіли клени (2) вгорнувши небо в стомлені гілки.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

**19. Розставте розділові знаки:** укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

В усіх людей світу існує повір'я (1) що той (2) хто забув звичаї своїх батьків (3) карається людьми (4) і Богом.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

**20. Розставте розділові знаки:** укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Я б не ступив на батьківський поріг (1) якби забув про долю Батьківщини (2) про те (3) що в серці змалечку беріг.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

**21. Знайдіть речення, у яких кома ставиться відповідно до одного й того ж правила пунктуації. Запишіть номери цих речень.**

1)Надзвичайно цікаво спостерігати за польотом метеликів. 2)Пропливаючи повітряними «коридорами», вони дуже часто махають крилами. 3)Так часто, що окремі помаху крил людське око побачити не спроможне. 4)Наприклад, совки і павичеве око роблять до п'ятдесяти помахів на секунду. 5)На відміну від інших комах, у метеликів права і ліва пари крил під час помахів зближуються над тулубом і під ним. 6)Над тулубом крила часто суміщаються одне з одним, іноді видаючи при цьому звуки. 7)Передні й задні крила змахують одночасно.

(За Я. Цінгер)

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

|                                                     |
|-----------------------------------------------------|
| <b>Прочитайте текст і виконайте завдання 22-27.</b> |
|-----------------------------------------------------|

(1)У кожного, як стверджує одна романтична сага, є два береги – од якого людина одпливає і до якого має неодмінно причалити. (2)На цій довгій дорозі зустрічається чимало інших, не менш значних. (3)Серед таких – берег надії, берег юності, берег любові. (4)І все ж, хоч би де зупинялася людина на цих почасти нетривких і мінливих берегах-пристанищах, їй неодмінно світитиме далеким вогником, оповитим щемним і невситливим спогадом отой найперший – Берег Дитинства.

(5)Не сходить з пам'яті один випадок. (6)У наше село приїхав давній його мешканець. (7)Так трапилося, що він не за власним бажанням змушений був виїхати в молодості на Далекий Схід, а згодом оселитися там, завести родину. (8)Потім війна, тяжкі повоєнні літа, і йому ніяк не випадало навістити землю, де,

як кажуть у народі, закопаний його пуп. (9)Та, проте, увесь цей час він жив надією, що таки побуває на березі свого дитинства. (10)І тільки на схилі літ приїхав у село. (11)Чоловікові перетягло за сьомий десяток. (12)Разом з ним був син та двоє онуків. (13)Зі станції поїхали прямо на Горбатенкове печище. (14)«То дарма, – одказував гість, – що вже немає хати, але є земля, де вона стояла і де босоніж вибігав своє дитинство та юність. Одвезіть мене насамперед на батькове подвір'я...» (15)Не дочекавшись, поки зупиняться коні, старий силувано почав злазити з воза. (16)Підпираючись посохом, він дрібкуватими кроками почав на подвір'я, зняв капелюха і довго стояв у зажурі. (17)Старші односельці стояли осторонь, перекидаючись співчутливими діалогами: «А тягне-таки людину в рідні краї. Бачите, скільки тої жалоби, що на старість літ ген звідки приїхав!» (18)Тиждень гостював Горбатенко в селі і увесь час ходив на печище, а коли зібрався від'їздити, сказав, не приховуючи сліз: «Тепер уже не страшно й помирати!»

(19)Земля дитинства, стежки ранньої юності... (20)Кому не снилися вони в далеких мандрах, хто не відчував їхнього поклику, чия чутлива душа не прагла повернутися на схилі літ у чарівну казку дитинства? (21)Усе, як сказав один з філософів, скороминуще на цьому світі. (22)Але чи так уже й все – пам'ять, якщо вона не полишає людину, не робить її забудькуватою, неодмінно житиме отим далеким спогадом дитинства.

(За В. Скуратівським)

22. Які з висловлювань відповідають змісту тексту? Укажіть номери відповідей.

- 1) Кожна людина, де б вона не була, неодмінно причалить до Берега Дитинства.
- 2) Мешканець нашого села не за власним бажанням виїхав на Далекий Схід.
- 3) Мешканець нашого села повернувся з Далекого Сходу, щоб зустрітися зі своїми рідними та близькими.
- 4) Чоловік, разом з сином та онуками, приїхав у село, щоб в останнє побачити рідну домівку.
- 5) Чоловік весь час жив надією, що рано чи пізно побуває на своїй рідній землі.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

23. Які з перерахованих тверджень є правильними? Укажіть номери відповідей.

- 1) У реченнях 1-4 подано роздум.
- 2) Речення 5-18 містить розповідь.
- 3) Тип тексту – опис.
- 4) Речення 19-20 містить опис.
- 5) Речення 21-22 містить розповідь.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

24. З першого речення випишіть антоніми.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

25. Серед речень 5-8 знайдіть те, яке пов'язане з попереднім за допомогою прийменника та присвійного займенника. Запишіть номер цього речення.

**Відповідь:** \_\_\_\_\_.

**Прочитайте фрагмент рецензії, складеної на основі тексту, який Ви аналізували, виконуючи завдання 22-25. У цьому фрагменті розглядаються мовні особливості тексту.**

**Деякі терміни, використані в рецензії, пропущені. Вставте на місця пропусків (А, Б, В, Г) цифри, що відповідають номерам термінів зі списку. Запишіть під кожною літерою відповідну цифру.**

26. «Автор тексту нагадує читачам про важливі цінності в житті кожної людини. За допомогою синтаксичних засобів виразності (А)\_\_\_\_\_ (речення 14, 17, 18), (Б)\_\_\_\_\_ (речення 20) та таких тропів, як (В)\_\_\_\_\_ (чарівна казка дитинства з 20 речення), (Г)\_\_\_\_\_ (світитиме Берег Дитинства з 4 речення) показано безмежну любов людини до рідного краю».

**Список термінів:**

- 1) епітет
- 2) порівняння
- 3) метафора
- 4) оксиморон
- 5) пряма мова
- 6) питальне речення
- 7) складні речення
- 8) другорядні члени речення
- 9) антоніми

**Відповідь:**

| А | Б | В | Г |
|---|---|---|---|
|   |   |   |   |

**Не забудьте перенести всі відповіді у бланк відповідей №1 згідно з інструкцією щодо виконання роботи.**

**27. *Напишіть твір за прочитаним текстом.***

Напишіть твір за прочитаним текстом.

Сформулюйте одну з проблем, порушених автором тексту.

Прокоментуйте сформульовану проблему. Додайте до коментаря два приклади-ілюстрації з прочитаного тексту, які, на вашу думку, важливі для розуміння проблеми вихідного тексту (уникайте надмірного цитування). Поясніть значення кожного прикладу та вкажіть смисловий зв'язок між ними.

Сформулюйте позицію автора (оповідача). Висловіть власне ставлення до позиції автора щодо проблеми вихідного тексту (згода чи незгода) й обґрунтуйте його. Додайте приклад-аргумент, спираючись на читацький, історико-культурний або життєвий досвід. *(Не допускається звернення до таких жанрів, як комікс, аніме, манта, фанфік, графічний роман, комп'ютерна гра).*

Обсяг твору – не менше 150 слів.

Робота, написана без опори на прочитаний текст (не за поданим текстом), не оцінюється. Якщо твір є переказом або повним переписуванням вихідного тексту без коментарів, така робота оцінюється в 0 балів.

Твір пишеться акуратно й розбірливо, дотримуючись норм сучасної української літературної мови.